

BISZKU BÉLA

1921. szeptember 13. Márok, Bereg vármegye – 2016. március 31. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Gere László

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MDP Budapest XIII. Kerületi Bizottsága első titkára	1955. július–1956. október 31.
Az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottsága tagja	1956. november 7.–1957. június 29.
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1956. november 7.–1985. március 28.
Az MSZMP Budapesti Ideiglenes Intéző Bizottsága elnöke	1956. december 8.–1957. február
Belügyminiszter	1957. március 1.–1961. szeptember 13.
Az MSZMP PB tagja	1957. június 29.–1980. március 27.
A Minisztertanács elnökhelyettese	1961. szeptember 13.–1962. november 27.
Az MSZMP KB titkára	1962. november 24.–1978. április 20.

PÁLYÁJA

Parasztcsaládban született az akkor önálló, 1941-ben Márokpapihoz csatolt Márok községben. 1929-ben költöztek Budapestre, Angyalföldre (XIII. kerület), ahol apja, Biszku György szállítómunkásként dolgozott. Anyja neve Debreceni Etelka volt.

Az elemi és a polgári iskola kijárása után 1937-ben a Magyar Felvonó és Gépgyárban lett szerszámlakatos-tanonc, segédlevele 1940. évi megszerzését követően ugyanott, 1942-től a Marx és Mérei Tudományos Műszerek Gyárának angyalföldi részlegében, később a Hoffmann és Társa Cégnél, majd a Magyar Philips Művekben dolgozott. 1938-tól a szociáldemokrata ifjúsági mozgalomban tevékenykedett, 1943-ban belépett a Magyarországi Vas- és Fémmunkások Központi Szövetségébe. Visszaemlékezése szerint 1944-ben Gáspár Sándorral együtt fegyvereket szállított az egyik ellenálló csoportnak.

1945. januárban, a szovjet csapatok bevonulása után részt vett a Magyar Kommunista Párt XIII. kerületi szervezetének megalapításában (párttagságát 1944-től ismerték el), elvégezte a debreceni pártiskola hathetes tanfolyamát, majd kerületi pártszervezőként, illetve titkárhelyettesként tevékenykedett. 1946-ban az MKP nagy-budapesti káderosztályára helyezték politikai munkatársnak, majd osztályvezető-helyettesnek, beosztását a szociáldemokrata pártnak az MKP-ba történt beolvasztásával létrejött Magyar Dolgozók Pártjában is megtartotta. 1948 őszén hat hónapos pártiskolára küldték, ahonnan 1949. áprilisban az MDP Központi Vezetősége Káderosztályára került a gazdasági alosztály vezetőjének. A következő hónapban feletteseit, Szalai Andrást és Szőnyi Tibort is letartóztatták (a Rajk-perben mindkettőjüket halálra ítélték, és kivé-

gezték), őt pedig június végén kinevezték a nagy-budapesti pártbizottság Káderosztálya vezetőjének. 1951. májusban – miután apósát a horthysta rendőrség besúgójának bélyegezték – funkciójából leváltották, s a Budapest X. kerületi pártbizottság (első) titkárának tették meg. 1953. júliusban Földvári Rudolf budapesti első titkár maga mellé kívánta venni a pártbizottság titkárának, de a javaslatot a Politikai Bizottságban lesöpörték az asztalról. 1953. szeptembertől az MDP kétéves pártfőiskolájának hallgatója volt. 1955. júliusban – bár a főiskolán a központi pártlap, a *Szabad Nép* egyik szerkesztőségi ülésén készült jegyzőkönyv terjesztéséért megrovás pártbüntetésben részesítették – szűkebb pátriája, a XIII. kerület pártbizottságának élére állították.

Az 1956-os forradalom idején október 30-ig a XIII. kerületben tartózkodott, onnan a parlamentbe ment, majd néhány napig bujkált. A november 4-i szovjet intervenció után az elsők között csatlakozott Kádár Jánoshoz, s miután Köböl József visszautasította a felkérést, az MDP utódként létrejött Magyar Szocialista Munkáspárt Budapesti Ideiglenes Intéző Bizottsága tagjaként, decembertől elnökeként ő kezdte meg a szét-esett fővárosi pártapparátus talpra állítását.

Rövidesen még fontosabb feladatokat kapott: az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után újjászerveződő diktatórikus pártállami rendszer kulcsszereplője lett, felelőssége megkérdőjelezhetetlen a megtorlásban. Megalakulásától kezdve tagja volt az új párt legmagasabb döntéshozó testületeinek, az Ideiglenes Intéző Bizottságnak és az Ideiglenes Központi Bizottságnak (1957. júniustól Politikai Bizottság és Központi Bizottság). Kezdetől a forradalmárokkal szembeni kemény fellépést szorgalmazta. Már az 1956. november 11-i IKB-ülésem javaslatot tett a politikai rendőrség újbóli felállítására. A párt legszűkebb vezető testületének tagjaként – az MSZMP IIB többi tagjával egyetemben – részese volt azoknak a politikai döntéseknek, amelyek lehetővé tették, hogy a hatalom ellen tüntetőkre sortűzeket vezényeljének. Az IKB december eleji ülésén megszavazta a fegyveres fellépés lehetőségét biztosító párthatározatot. Feltétel nélkül azonosult a döntéssel, utóbb belügyminiszterként – mint a sortűzekért adott kitüntetések előterjesztője – közvetlenül elismerte a karhatalmisták szerepét.

1957. február 28-án a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány tagjává, másnap belügyminiszterré nevezték ki. A párt vezető testülete tagjaként, belügyminiszterként, egyben az MSZMP KB Koordinációs Bizottsága tagjaként meghatározó hatással bírt a forradalmat követő megtorlás lefolyására. Belügyminiszterként egyik kidolgozója volt a megtorlás további irányairól a pártvezetés számára készített 1957 végi előterjesztésnek. A PB december 10-ei vitája során sokat idézett hozzászólásában arra panaszkodott, hogy „az ellenforradalmi szervezkedés bűnöseinek felelősségre vonásánál sok az enyhe ítélet és viszonylag kevés a fizikai megsemmisítések száma...” Befolyása a forradalmárokkal szembeni aktív fellépésen túl kiterjedt konkrét büntetőeljárások közvetlen befolyásolására is. Az 1957. április 9-i IIB-ülésem például ő tett javaslatot Déry Tibor őrizetbe vételére, majd május 14-én Bibó István letartóztatására. Legjobban a volt miniszterelnök, Nagy Imre és társai ellen indított törvénysértő eljárás iratai alapján lehet dokumentálni a megtorlásban viselt szerepét. Ő volt az, aki személyesen vitte ki Moszkvába a Nagy Imrével és társaival szemben indított büntetőeljárásban az állambiztonságnál készült, törvénysértésekkel teli vádiratot, és egyeztetett arról az illetékes szovjet személyiségekkel.

Biszkú Béla 1961. szeptemberben a második Kádár-kormányban a Minisztertanács elnökhelyettese lett, az MSZMP VIII. kongresszusától (1962. november 20–24.) pedig a KB Titkárságának tagjaként folytatódott pályafutása. 1962. november és 1963. december, valamint 1966. december és 1970. november között adminisztratív és pártszervező, 1963. december és 1966. december között pártszervező, 1970. novembertől adminisztratív és felső szintű pártszervező KB-titkárként működött, ő vezette a KB Pártépítési Munkaközösségét, s nem utolsó sorban 1965. júliustól ő volt Kádár János első titkár állandó – a nagyközönség felé nem publikált – helyettese. Az 1960-as évek második

felétől az új gazdasági mechanizmusnak nevezett, a piacgazdaság irányába korlátozott engedményeket tevő reformok miatt eltávolodott Kádártól, 1972-ben a neosztálinista, magát munkásellenzéknek nevező hatalmi csoportosulás tagjaként az első titkár szovjet beleegyezéssel történő eltávolításától sem riadt volna vissza.

1978. áprilisban felmentették KB-titkári posztja alól, és nyugdíjazták. 1980. márciusban kimaradt PB-ből, 1985. márciusban a KB-ból is, ugyanabban az évben az 1958-tól (az 1967–1971-es ciklus kivételével) folyamatos parlamenti mandátuma is megszűnt, egyedül a Vas- Fém- és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezete Központi Vezetőségében 1966-tól viselt tagságát őrizte meg 1989-ig, emellett 1980–1989 között a Szakszervezetek Országos Tanácsa Számvizsgáló Bizottságának elnöke volt.

2014. május 13-án a Fővárosi Törvényszék katonai tanácsa az 1956-os forradalom utáni megtorlásokban játszott szerepe kapcsán felbujtóként, több emberen elkövetett szándékos emberöléssel és bűnpártolással megvalósított háborús bűntett miatt, valamint lőszerrel való visszaéléseért és kommunista bűnök tagadásáért első fokon öt és fél év börtönbüntetésre ítélte. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 2015. június 1-jén az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és új eljárás lefolytatását rendelte el. A megismételt elsőfokú eljárásban 2015. december 17-én két év, három évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte a Fővárosi Törvényszék.

FŐ MŰVEI

A proletárdiktatúra időszerű kérdései hazánkban. Kossuth Kiadó, Budapest, 1957.

A Párt feladatai a 8. kongresszus határozatainak végrehajtásában. Kossuth Kiadó, Budapest, 1963.

A párt vezető szerepének néhány időszerű kérdése. Kossuth Kiadó, Budapest, 1969.

Az állami munka fejlesztésének és pártirányításának néhány kérdése. Kossuth Kiadó, Budapest, 1972.

A párt és az állam a nép szolgálatában. Beszédek, cikkek. Kossuth Kiadó, Budapest, 1972.

FORRÁSOK

Az MDP KV Titkársága 1949. június 28-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/51. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39892&MT=1 (A letöltés ideje 2015. február 8.)

Az MDP Politikai Bizottsága 1953. július 22-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 53/127. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39434&MT=1 (A letöltés ideje 2015. február 8.)

Az MDP KV Titkársága 1955. július 4-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/371. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=40195&MT=1 (A letöltés ideje 2015. február 8.)

Sorshelyzetek. Emlékezések az ötvenes évekre. Szerkesztette Vámos György. RTV-Minerva, Budapest, 1986. 28–43.

Visszaemlékezések, 1956. Szerkesztette Berecz János. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1986. 41–64.

IRODALOM

Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyírő András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 265.

Kahler Frigyes (szerk.): *Sortüzek, 1956.* Antológia, Lakitelek, 1993.

Zinner Tibor: *A kádári megtorlás rendszere.* Hamvas Intézet, Budapest, 2001.

Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: *„Mától kezdve lövünk”. Tíz év után a sortüzekről.* Kairosz, Budapest, 2003.

Bölny József–Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 294.